

## สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

### สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

#### The State of Administration According to Good Governance of School Administrators under Nongkhai Office of Educational Service Area 3

วิชัย โนนทิง<sup>1</sup> ประดิษฐ์ เอกทศน์<sup>2</sup> พูนศักดิ์ ศิริโสสม<sup>3</sup> และจำเนียร พลหาญ<sup>4</sup>

Vichai Nonting,<sup>1</sup> Pradit Ekkathat,<sup>2</sup> Poonsuk SiriSom<sup>3</sup> and Chumnian Pollaharn<sup>4</sup>

#### บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ระหว่างตำแหน่งหน้าที่กับประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากร กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งชั้น เป็นผู้บริหาร 124 คน ครูผู้สอน 325 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 70 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี t-test (Independent sample) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วม คุณธรรม นวัตกรรม และความโปร่งใส ตามลำดับ ระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ตามลำดับ

2. ครูผู้สอนที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน พบว่า ด้านความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน

**คำสำคัญ :** การบริหาร หลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารโรงเรียน

<sup>1</sup> นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

<sup>2</sup> DODT (Organization Development and Transformation) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ และรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

<sup>3</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

<sup>4</sup> อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับต้นฉบับ 5 ตุลาคม 2550 รับลงพิมพ์ 11 มีนาคม 2551



## ABSTRACT

This research aimed to study the status of administration based on good governance of school administrators under Nong Khai Educational Service Area Office 3 and to compare the opinion towards the administration between the work position and experience. Samples of this research consisted of 124 administrators, 325 teachers by using stratified random sampling. The instrument used in this research was 70 items of five rating scale questionnaire with 0.98 of reliability. Mean, standard deviation *t*-test (Independent sample) were used to analyze the data.

The results of this research were as follows:

1. The overall of the status of administration based on good governance of school administrators under Nong Khai Educational Service Area Office 3 was rated at a high level. According to each aspect, the four aspects at high level were: participation, morality, the rule of law and accountability. The intermediate level in two aspects was responsibility and cost-effectiveness.
2. Teachers who were different positions had different opinion towards the status of administration based on good governance of school administrator under the office of Nong Khai Educational Service Area Office 3 was significant difference at .05 level.
3. Teachers who had different work experiences had different opinion towards the status of administration based on good governance of school administrators under Nong Khai Educational Service Area Office 3 was significant difference at .05 level. Considering to each aspect, the cost-effectiveness was not statistically difference.

**Keywords :** Administration, Good Governance, School Administrators.

## บทนำ

ธรรมาภิบาล (Good governance) จัดเป็นแนวคิดที่สำคัญในการบริหารงานและปกครอง เพราะปัจจุบันโลกได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องโลกาภิวัตน์และธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้น แทนการสนใจพัฒนาอุตสาหกรรมดังแต่ก่อน เพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกัน การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่งการพัฒนาเรื่องของการเมืองการปกครองได้มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน การมุ่งธุรกิจ หรือปฏิบัติราชการต่างๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชนและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปได้อีกต่อไป การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนให้

ความสำคัญและเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น (ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, 2547 : 3)

ภายหลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศในปี พ.ศ. 2540 และนับแต่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน (พ.ศ. 2540) สังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นนักคิด นักวิชาการ นักบริหารรัฐกิจ ผู้รู้ในวิชาชีพต่างๆ และประชาชนทั่วไป ต่างตื่นตัวและให้ความสนใจกับหลักธรรมาภิบาลอย่างมาก ด้วยมีแนวคิดและความเชื่อกันว่าหากประเทศไทยมีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนแล้วจะทำให้ประเทศมีการพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มีระบบการตรวจสอบที่ดี มีความโปร่งใส เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และเกิดความเป็นธรรมทั้ง



ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, 2549 : เว็บไซค์)

เพื่อให้กระบวนการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี เกิดผลอย่างจริงจัง รัฐบาลจึงได้ออกระเบียบสำนักสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 มีผลบังคับใช้กับทุกหน่วยงานของรัฐตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา โดยระเบียบนี้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ 6 ประการ ได้แก่ **หลักนิติธรรม** ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม **หลักคุณธรรม** ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม **หลักความโปร่งใส** ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา **หลักความมีส่วนร่วม** ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจ ปัญหาสำคัญของประเทศ **หลักความรับผิดชอบต่อสังคม** ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง **และหลักความคุ้มค่า** ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม และต่อมารัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม 2546 เพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ และให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, 2548 : 1)

ในส่วนของหน่วยงานการบริหารจัดการศึกษาซึ่งเป็องค์กรหลักที่สำคัญยิ่งในสังคมจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปที่ดีขึ้นกว่าเดิม การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินการ

เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง พระราชบัญญัติบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ได้บัญญัติให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ความเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนก่อให้เกิดอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายเอกชน และกฎหมายมหาชนหลายอย่าง ทำให้ความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม การนำ "หลักธรรมาภิบาล" มาใช้ในการบริหารจัดการยิ่งมีความเป็นมากขึ้น (ธีระ รุญเจริญ, 2548 : 94) ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการก็มีนโยบายในการพัฒนาระบบราชการโดยมุ่งให้หน่วยงานในสังกัดทุกระดับมีการบริหารราชการและบริหารการศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่า เยาวชนและประชาชนได้รับความสะดวก และตอบสนอง ความต้องการของประชาชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็สนองรับนโยบายดังกล่าว จึงกำหนดแผนในการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในหน่วยงานทุกระดับไว้ในแผนปฏิบัติการ 4 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก และปรับปรุงระบบงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษา

ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 182 โรงเรียน ก็ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดได้เกิดการบริหารจัดการและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำสารสนเทศต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักและให้ความรู้กับผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักและแนวปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการ



บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนการปฏิบัติราชการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดวางระบบควบคุมภายใน จัดทำตัวชี้วัดผลการปฏิบัติราชการ ที่ชัดเจน เผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบ และมีการประเมินเป็นระบบ รายงานผลอย่างต่อเนื่องทุกปี มีการสร้างเครือข่าย ผู้ตรวจสอบภายใน เพื่อติดตาม ตรวจสอบการบริหารงานของสถานศึกษา และส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลัก “คุณธรรมนำความรู้”

แต่ในปัจจุบันได้มีการร้องเรียนกล่าวหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหลายประการ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลอย่างไม่เป็นธรรม การสร้างเอกสารกลั่นแกล้ง ข้าราชการครู มีพฤติกรรมชอบขบขิดและใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาไม่ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหลายประการ โดยได้มีการร้องเรียนไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและหน่วยงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) บ่งชี้ได้ว่า นโยบายส่งเสริมและปรับปรุงธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การนำไปปฏิบัติจริง (Implement) ไม่จริงจัง (นพดล จริยะกุล, 2542 : บทคัดย่อ) ดังที่มีรายงานการวิจัยพบว่า สถาบันราชภัฏมหาสารคามมีค่าระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง (สุวกิจ ศรีปีตลา, 2547 : บทคัดย่อ)ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอเมืองลำพูนมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลผ่านระดับคุณภาพการมีความพยายาม (ศิรินารถ นันทวัฒน์ภริมย์, 2547 : บทคัดย่อ) วิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษานในจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในระดับปานกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ก็ได้มีครูผู้สอน และประชาชนร้องเรียน กล่าวหาผู้บริหารถึงความไม่โปร่งใสในการบริหาร การไม่ให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการบริหาร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3,

2549) จนทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีหนังสือแจ้งเวียนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะหน่วยงานที่กำกับดูแลโรงเรียนได้เพิ่มความเข้มงวดในการติดตามการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน จึงไม่แน่ใจถึงการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ว่าอยู่ในระดับใด และจากผลการศึกษาของ สัจญญา ชาวไร่ (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลมีความแตกต่างกัน และ นิภาพร รุ่งโรจน์สาคร (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า ทรรศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูต่อพฤติกรรมทางคุณธรรมตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษามีความแตกต่างกัน อีกทั้ง จุรี อุไรวัฒนา (2547 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่เป็นนิติบุคคล จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่การงานมีความแตกต่างกัน เฉลิม เทียงสงค์ (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้โรงเรียนแตกต่างกัน

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม เพราะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นที่ยอมรับ และยืนยันถึงคุณภาพของผลการดำเนินงานของหน่วยงาน จึงประสงค์จะศึกษาสภาพและเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเอง ต่อผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน อันจะส่งผล



ต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดีมีความรู้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่หนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่หนองคาย เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน

### สมมติฐานการวิจัย

1. ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน
2. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน

### ขอบเขตการวิจัย

#### ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

##### 1. ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1.1 ตำแหน่งหน้าที่ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และ ครูผู้สอน
- 1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

##### 2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารงานตามหลัก

ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำแนกเป็น 6 ประการ ดังนี้

- 2.1 หลักนิติธรรม
- 2.2 หลักคุณธรรม
- 2.3 หลักความโปร่งใส
- 2.4 หลักการมีส่วนร่วม
- 2.5 หลักความรับผิดชอบ
- 2.6 หลักความคุ้มค่า

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผู้วิจัยได้วางแผนการวิจัยและดำเนินการวิจัยไปตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2549 จำนวน 182 โรงเรียนจำนวน 2,287 คน

#### 2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตาราง เครจซี่ และมอร์แกน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 46) ตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำนวน 124 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตาราง เครจซี่ และมอร์แกน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำนวน 325 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 449 คน

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 70 ข้อ โดยแบ่ง 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า



### การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง และหาคุณภาพตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาของข้อคำถามในแบบสอบถาม

2. ศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการสร้างเครื่องมือ และเทคนิคในการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา

3. ศึกษาแบบสอบถามแบบสอบถามของผู้ที่เคยทำวิจัยในเรื่องที่ใกล้เคียง เพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4. สร้างแบบสอบถาม 1 ฉบับโดยสังเคราะห์จากตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีระดับองค์กร ที่สถาบันพระปกเกล้าได้ทำการศึกษาไว้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2548 : ส3-ส7) ตามกรอบแนวคิดการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำและ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงเชิงเนื้อหา รูปแบบของคำถาม ความชัดเจนของคำถามและภาษาที่ใช้

7. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญชี้แนะ

8. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 จำนวน 30 คน เป็น ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 10 คน และครูผู้สอน จำนวน 20 คน

9. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อและรวมทุกข้อ (Item-total Correlation) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple correlation) เลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 ได้จำนวน 70 ข้อ มีค่าระหว่าง .51 - .86 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$ -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.98

10. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามไปเสนอต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. นำหนังสือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ติดต่อประสานงานและขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกเองและขอรับคืนด้วยตนเอง

3.2 ขอความอนุเคราะห์ประธานกลุ่มโรงเรียนแจกแบบสอบถามให้กับโรงเรียนภายในกลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมแล้วผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

### การวิเคราะห์ข้อมูล

มีขั้นตอนการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล



2.1 ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามเป็นรายข้อทุกฉบับ ตามเกณฑ์ค่าคะแนนที่กำหนด

2.2 นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน แล้วนำค่าที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยใช้ t - test (Independen sample)

### สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ( $\alpha$ - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยใช้ t - test (บุญชม ศรีสะอาด และคนอื่นๆ, 2547 : 223-224)

### ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 27.31 ครูผู้สอน ร้อยละ 72.69 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 36.57 และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 63.43

2. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้น หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า สภาพการบริหารงานหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รายด้านส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า

ส่วนสภาพการบริหารงานหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมและทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

3. ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม และทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณารายด้าน ส่วนใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียงด้านหลักความคุ้มค่า ที่ข้าราชการครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน



## อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

**1. สภาพการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า** ผลการวิจัย พบว่า

1.1 สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เฉลิมชัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับ รัชชัญญ์ ภาคภูมิ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สันญา ชาวไร่ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านหลัก

การมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า

1.2 สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 พิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

1.2.1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันพระปกเกล้า (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี โดยมีขอบเขตการศึกษา คือ การมีกรอบแนวคิดที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการที่ดีและแนวทางที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การจัดการที่ดีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 และสะท้อนหลักการบริหารจัดการที่ดี 6 ประการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และวัตถุประสงค์ของการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม พบว่า หน่วยงานมีระดับความโปร่งใสต่ำสุด ส่วนคะแนนหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า มีคะแนนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ผลสรุปได้ว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก สอดคล้องกับ สันญา ชาวไร่ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำ พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า

1.2.2 ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เฉลิมชัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร



สถานศึกษาอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับ รัชชัญญ์ ภาคภูมิ (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2.3 ด้านหลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ เฉลิมชัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใสทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 ได้บริหารงานในโรงเรียนโดยยึด กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ มีการบังคับใช้อย่างเป็นธรรม ส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับใหม่ๆ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบของราชการ เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2.4 ด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ รัชชัญญ์ ภาคภูมิ (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แต่ตรงข้ามกับ สถาบันพระปกเกล้า (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี โดยมีขอบเขตการศึกษา คือ การมีกรอบแนวคิดที่สอดคล้องกับ การบริหารจัดการที่ดีและแนวทางที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การจัดการที่ดีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 และสะท้อนหลักการบริหารจัดการที่ดี 6 ประการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และวัตถุประสงค์ของการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม

พบว่า หน่วยงานมีระดับความโปร่งใสต่ำสุด ส่วนคะแนนจากหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า มีคะแนนอยู่ในระดับมาก

1.2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวกิจ ศรีปิตตา (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถาบันราชภัฏมหาสารคาม พบว่า สถาบันราชภัฏมหาสารคามมีค่าระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีค่าระดับการปฏิบัติงานเป็นร้อยละ 66.182 สอดคล้องกับ เฉลิม เทียงสงค์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ การลดแรงจูงใจจิตสำนึกของครูและนักเรียนให้ตระหนักถึงการใช้จ่ายทรัพยากรของโรงเรียนอย่างประหยัดคุ้มค่า การกำหนดมาตรการประหยัดทรัพยากรของโรงเรียน อาทิ มาตรการประหยัดน้ำและไฟฟ้า การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำคือ การให้ความสำคัญกับระบบการติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากรในโรงเรียน และประกาศให้ประชาชนทราบเป็นระยะ สอดคล้องกับการศึกษาของ เฉลิม เทียงสงค์ (2549 : บทคัดย่อ) พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คล้ายกับ นพดล พันธุ์กระวี (2545 : บทคัดย่อ) ที่วิจัยเรื่อง การปรับปรุงธรรมาภิบาลในสถาบันการเงินเฉพาะกิจ พบว่า ธรรมาภิบาลในสถาบันการเงินเฉพาะกิจในประเทศไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น การนำเอาไปปฏิบัติจริง ในเรื่องนี้ยัง



ไม่จริงจึ่งเท่าที่ควรมีเพียงแค่นำไปเน้นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดความเป็นเอกภาพ

### 2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

จากการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ นิภาพร รุ่งโรจน์สาคร (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า พฤติกรรมทางคุณธรรมตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ตามทรรศนะของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งคล้ายกับ วิเชียร โทอิ้ง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สกฤษดิ์ เกษรศรี (2549 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการปฏิบัติงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูดธานีเขต 3 พบว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### 3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานสอดคล้องกับการศึกษาของ เฉลิม เทียงสงค์ (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คล้ายกับ ประดับ พงศ์นุรักษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษากิจการปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและ วัฒนธรรมไทยของครูในจังหวัดสงขลา พบว่า ครูที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีการปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ จูรี อุไรวัฒนา (2547 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และเขต 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียน จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า



2. ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน พบว่า หลักความคุ้มค่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

### ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรทบทวนบทบาทของตนเองและกระตุ้น ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ มุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุวัตถุประสงค์ และบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด หน่วยงานต้นสังกัดควรหาช่องทาง หรือรูปแบบในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนได้เกิดความรู้และทักษะในการบริหารงานตามหลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่าให้มากขึ้น มีการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

2. ผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดหาสารสนเทศด้านกฎหมาย มีการนิเทศ ให้แนวทางในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการแก่บุคลากรในโรงเรียนให้มากขึ้น

3. ผู้บริหารโรงเรียนพัฒนา แนวทางในการส่งเสริมและกระตุ้นให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานโดยยึดหลักคุณธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนิเทศติดตาม จัดกระบวนการส่งเสริมให้รางวัล เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ

4. ผู้บริหารโรงเรียนควรปรับปรุง และหาแนวทาง ให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ผลการบริหารงานของโรงเรียนมีการจัดระบบตรวจสอบการแผนการใช้จ่ายประจำปี ที่ทุกฝ่ายสามารถตรวจสอบได้

5. ควรมีการอบรม ให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ อีกทั้งโรงเรียนโดยเฉพาะผู้บริหารควรสร้างจิตสำนึกให้ข้าราชการครูเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วม

6. ยอมรับในความคิดที่แตกต่าง ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ เพราะความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จะทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสม และควรพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนของตนให้เห็นผลเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับเป้าหมายร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน

7. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจในการพัฒนาข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล มีการวางแผนพัฒนาทั้งก่อนและหลังการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครู เพื่อจะได้เกิดทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารได้ชัดเจน เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติราชการให้สัมฤทธิ์ผลต่อไป

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

2. ควรศึกษา พัฒนา สื่อ นวัตกรรม ในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ให้แก่ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2

### กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผศ.ดร.ประดิษฐ์ เอกทัศน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.พูนศักดิ์ ศิริโสม อาจารย์จำเนียร พลหาญ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ ตลอดทั้ง



รศ.สมชาย วงศ์เกษม ผศ.ดร.สมศักดิ์ คำศรี คณะกรรมการ  
สอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาดำเนินการสอบ  
วิทยานิพนธ์จนได้วิทยานิพนธ์ที่ถูกต้องและสมบูรณ์ ผู้วิจัย  
รู้สึกซาบซึ้ง ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

### เอกสารอ้างอิง

- เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3, สำนักงาน. (2549 ก).  
**แผนปฏิบัติการราชการ ปี 2550.** หนองคาย : สำนักงานเขต  
พื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3.
- \_\_\_\_\_. (2549 ข). **รายงานการประชุมประจำเดือนกรกฎาคม.**  
หนองคาย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย  
เขต 3.
- จური อุไรวัฒนา. (2547). **การศึกษาสภาพการบริหาร  
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่เป็นนิติบุคคล  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และ  
เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัย  
ราชภัฏนครปฐม.
- เฉลิม เทียงสงค์. (2549). **การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหาร  
ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.**  
วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
มหาสารคาม.
- เฉลิมชัย สมท่า. (2547). **การบริหารโดยการใช้หลักธรรมา  
ภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู  
ปฏิบัติการสอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
เลย เขต 1.** รายงานการศึกษาคิอัสระ ๓๒.๓. ขอนแก่น :  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2547). **รายงานวิจัยเรื่อง  
·จับชีพจรประเทศไทย : ตัวชี้วัดประชาธิปไตย และ  
ธรรมาภิบาล.** กรุงเทพฯ : บริษัท เอพี กราฟิค ดีไซน์ด์และ  
การพิมพ์.
- ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, สถาบัน. (2548).  
**รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบและ  
แนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของจังหวัด.**  
กรุงเทพฯ : สถาบันที่ปรึกษา : เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ  
ในราชการ.

- นพดล พันธุ์กระวี. (2545). **การปรับปรุงธรรมาภิบาล  
ในสถาบันการเงินเฉพาะกิจ.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.  
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิภาพร รุ่งโรจน์สาคร. (2546). **พฤติกรรมทางคุณธรรม  
ตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของ  
ผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์  
ศษ.ม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7.  
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด, และคนอื่นๆ. (2547). **การพัฒนาครูใน  
การวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน.** มหาสารคาม :  
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. (2549). **ธรรมาภิบาล หลักการ  
ความเป็นไปได้และการมีส่วนร่วม, สืบค้นเมื่อ 1  
มีนาคม 2549.** จาก [http://www.mgt.psu.ac.th/mpa/  
pdf/files/4goodgov.pdf](http://www.mgt.psu.ac.th/mpa/pdf/files/4goodgov.pdf)
- ประดับ พงศ์นุรักษ์. (2547). **ศึกษาการปฏิบัติตนเป็นผู้นำ  
ในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและ  
วัฒนธรรมไทยของครูในจังหวัดสงขลา.** ปริญญาโท  
กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระปกเกล้า, สถาบัน. (2548). **โครงการขยายผลเพื่อนำตัว  
ชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีระดับองค์กรไปสู่  
การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- รับขวัญ ภาคภูมิ. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร  
งานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับ  
สุขภาพองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต  
พื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.  
กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วิเชียร โท้อ. (2549). **สภาพการดำเนินงานการประกัน  
คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน  
เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3.** วิทยานิพนธ์  
ค.ม. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิรินารถ นันทวัฒน์นิรมย์. (2547). **การบริหารสถานศึกษา  
ขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองลำพูน.**  
รายงานค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัย  
เชียงใหม่,



- สกุลทัย เกษรศรี. (2549). **สภาพการปฏิบัติงานวิชาการตาม  
ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในโรงเรียน สังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิตธานี เขต 3.** วิทยา  
นิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
มหาสารคาม.
- สัญญา ชาวไร่. (2546). **การศึกษารับรู้การบริหารจัดการ  
โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและ  
ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด  
ร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัย  
ราชภัฏสุรินทร์.
- สุวกิจ ศรีปัดถา. (2545). **การบริหารงานตามหลัก  
ธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณี  
สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.** ค.ม. มหาสารคาม : สถาบัน  
ราชภัฏมหาสารคาม.
- สุวกิจ ศรีปัดถา. (2547). **ความเป็นนักบริหารมืออาชีพ :  
เอกสารสาระการเรียนรู้ประกอบรายวิชา 1065114  
สาขาบริหารการศึกษา.** มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

